

L'ànima no es nodreix: un viatge interior

La funció de l'art s'ha ramificat en multitud de formes a través dels segles, però si haguéssim d'indicar un denominador comú que recorri l'activitat artística des dels orígens fins als nostres dies, la paraula "investigació" podria ser la protagonista. Exploració de la realitat, tant fenomènica com interior, i aspiració a conèixer mons transcendents; indagació del si mateix i de l'alteritat; recerca de consensos i d'autoafirmació, inspecció de mons desconeguts i inexpressats, exploració de llenguatges inèdits: la investigació és l'acció que posa en relació la gestualitat d'una mà gravada en una cova, la provocació d'un asèptic *ready-made* i la fredor tecnològica d'una videoinstal·lació.

Fiorenza Pancino, artista italiana formada en l'àmbit de la tradició ceràmica de Faenza, sempre ha declarat sentir-se una investigadora. Per a ella, la ceràmica ha estat un punt de partida ferm i segur, el privilegi de ser un art guiat pel "pensament de la mà" és reivindicat amb orgull encara avui. Com bé se sap, la complexitat dels procediments i de les tècniques ceràmiques pot comportar el que molts ceramistes sacrifiquin, en nom de l'ofici, aquelles categories estètiques indispensables a la indagació artística contemporània. No és aquest el cas de Fiorenza qui, explotant al màxim les possibilitats expressives de la majòlica, condueix la seva investigació cap a territoris sorprenentment originals, en els quals l'element primordial del recipient es converteix en proposta artística exquisidament actual. Majòlica, per tant, com a material predilecte en què el virtuosisme i la tecnologia no suposen una cotilla sinó que, al contrari, actuen com a elements de transgressió. L'artista fa que les fronteres de l'objecte ceràmic es dilatin fins adaptar-se a l'ambient arquitectònic en acolorides instal·lacions, a les que de vegades se sumen les estratègies performatives que fan que la seva ceràmica desemboqui en el videoart.

Cada nova exposició de Fiorenza és el resultat d'una íntima exploració realitzada com a recerca de noves respostes a antigues, urgents, preguntes. Cada nova obra ens sorprèn i desconcerta com un *déjà vu*: se'ns presenta amb els colors cridaners de sempre, amb les formes irreal i biomòrfiques dels organismes vius, que de vegades porten calcomanies amb irreverents retrats, com fotogrames aïllats d'una *performance* anterior. Després advertim que cada obra és un salt diferent, sempre cap endavant: una nova resposta. Ens adonem que el que es repeteix, com un silenciós *leitmotif*, és la modalitat minuciosa de la seva autoanàlisi, de les seves indagacions interiors que confinen amb els procediments de l'art teràpia, insistint en els temes ancestrals que obsessionen des de sempre, no només a l'artista : els sentiments, l'ordre i el desordre interiors, la nutrició, l'aliment.

A l'exposició d'Argentona podem observar el mostrari més recent, però no definitiu, de respostes ceràmiques a les preguntes atàviques sobre la nutrició del cos i de l'ànima, en un recorregut estètic solcat per estereotips, tòpics, fòbies i pors relacionats amb l'alimentació. Fiorenza ens presenta un personal viatge iniciàtic ofert a l'espectador a través de flaixos en què qualsevol podria reconèixer les pròpies pors relegades a l'ombra. El recorregut parteix del

recipient, primer estereotip de la ceràmica, cavitat i metàfora de l'úter matern, acollidor només en aparença. El primer receptacle o gerro, engalbat i pintat amb esmalts diluïts però encara vistosos, ens mostra, només des de prop, el dibuix d'una planta carnívora. Un crater obert i acollidor sembla ser també l'altre receptacle esmaltat sobre el qual s'estén, amb la seva aclaparadora tridimensionalitat, l'amenaçadora planta carnívora mimetitzada en les seves iridescències rogenques i platejades. No sense ironia cap a la tradicional *pottery*, l'artista ens presenta, a més, el vas no-vas, un recipient perforat, rematat i perfecte, empresonat en una forma que nega la seva originària funció d'acollir i contenir, sobre la qual s'assenta una altra inquietant *dionaea muscipula*.

Superada la primera prova, l'espectador es troba amb la *Piccola ape furibonda (Petita abella irritada)*, una instal·lació a la paret composta per nombrosos bols blancs, fingidament inofensius. Fiorenza, artista que es nodreix de color, que alimenta la seva ceràmica amb policromies vistoses, sembla estar seguint la dieta del blanc i negre, potser perquè a través del dejuni aconsegueix ser visionària. Si ens acostem a l'obra, l'impacte és desconcertant, ja que es descobreix que cada bol tanca un primer pla de l'artista mentre intenta engolir, en modalitat bulímica, autodestructiva i irreverent, aliments crus que haurien de ser dosificats, o almenys cuinats. Com la poetessa italiana Alda Merini, en els versos de la qual s'inspira aquesta obra, Fiorenza busca "harmonia i desencant" i, nodrint-se de ceràmica, sovint troba poesia, dolor i fragilitat. Encara una altra prova amb la dieta del blanc i negre, en la qual Pancino ens presenta *Aliment per l'ànima*: i nosaltres ens preguntem un cop més si el "no color" és una restricció autoimposada o una espècie d'anorèxia cromàtica. Ens disposem a pensar que l'interior del peu d'un gegantí fong negre dona aixopluc a un vigorós rusc, i que la petita abella irritada, recolzada en una de les espores, presenta els trets de l'artista, que devora tota l'acidesa d'una llimona, preparada per utilitzar el seu verinós agulló.

Després de tant règim hipo-cromàtic, el recorregut estètic de Fiorenza ens condueix als orígens de la vida, al banquet cromàtic típic de la seva ceràmica de sempre, metàfora de l'aliment primordial que, en un viatge de retorn, ens condueix a la llet materna que ens arrela a la vida. Però potser els aberrants i híper-cromàtics Pits, que apareixen com enormes sinècdques d'una mare absent, es suggereixin a l'espectador com a pertorbadores amenaces cap a les seves consolidades certeses.

Aliment per l'ànima o Carnívora negra constitueix un salt qualitatiu cap a una nova maduresa artística de Fiorenza, en què la forma, cada vegada més lliure d'ancoratges tècnics, acull amb llibertat els virtuosismes expressius de la majòlica. En un inèdit enllaç ceràmic, la forma incrementa de manera dramàtica les harmonies cromàtiques enfonsades en el negre, mentre els desafiadors contrastos creats pels llustres i els reflexos ceràmics capturen i dissolen voraçment la llum.

Provar, empatxar-se, rebutjar el menjar i el color com a preliminars d'una recerca profunda i exquisidament personal. Però, hi ha alguna vianda capaç d'alimentar l'ànima? La resposta de l'artista la trobem al final del viatge, en les obres que donen el títol a l'exposició. *L'ànima no es nodreix* ressona com l'eco dels contrastos del vermell i del blau contra l'opacitat del negre; és la resposta peremptòria que l'artista ens brinda com a tancament de la seva recerca.

Josune Ruiz de Infante

Crític d'art i docent d'Història de l'art al Liceu Clàssic de Ravenna